

ԱՌԵՏԱԲԵՐ

« Ա. Ա. ՆՍ ԶԵՁԻ ՄԵԾ ՈՒՐԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌԵՏԻՍ ԿՈՒՏԱՆ » : ՂՈՒԿ. Բ. 10

ՀԱՏՈՐ 25.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ. 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, 1872.

ԹԻՒ 37

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Սուրբ Գրոց հրապարակաւ ընթերցումը : — Խղճման լուսաւորումը : — Բարեգործութիւնը : — Գաղութիւնի ազնուականի մը դարձը : — Գործառնական օրականը : — Մանազոյժ : — Կուսիկ : — Գաղաքական լուրեր : — Շուկայի գիներ :

ՍՈՒՐԳ ԳՐՈՅ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐԾՈՒՄԸ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՆ աստուածային պաշտաման կարեւոր մասերէն մին է Սուրբ Գրոց ընթերցումը : Ինչ խորատ կամ ազգաբարձութիւն որ ասկէ առաջ ըրինք հրապարակական աղօթքի համար նոյնը կը պատշաճի նաև Սուրբ Գրոց հրապարակաւ ընթերցմանը : Ընթերցումն ունկնդրաց շահաւէտ ընելու համար, պէտք է որ ընթերցողը ծանր, յատակ և հանդիսականաց բոլորէն ալ լսելի ձայնիւ կարդայ : Շատերն ընթերցման ատենն ալ կ'ընեն այն սխալը որուն համար ըսինք թէ աղօթք մասուցանելու ատեն շատ անգամ կը դարձուի, այսինքն կը կարդան այնպէս արագ կամ այնպիսի ցած ձայնիւ որ ընթերցումն օգտակար չըլլար : Այսպիսի ընթերցողը կարծես թէ Սուրբ Գրոցէն կարդացուելու կտորը որչափ հընար է արագ կարդալով լինցնել կ'ուզեն : Բայց ինչպէս յայտնի է, այսպէս աճապարանօք անցնելով համարէ համար, ոչ իրենք ըստ արժանոյն ուշադրութիւն կրնան ընել կարդացուածին իմաստին, ոչ ալ ընթերցումն օգտակար կ'ըլլայ ունկնդրաց : Ընթերցողը պարտի ոչ միայն ջանալ իր ձայնը լսելի ընել ամենուն, և ըստ պատշաճի յատակ և որոշակի կարդալ հապա նաև կարդացուած խօսքերով բացատրուած մտածութեանց և յայտնուած զգացմանց համեմատ հնչել կամ առողանել այնպէս՝ որ այն մտածութիւններն ու զգացումները պատշաճ տպաւորութիւն ընեն ունկնդրաց մտքին և սրտին :

Կարդացումն աղէկ տպաւորելու կամ ազդու ընելու բուն կերպը կը ստացուի մեծ խնամով և ջանքով, և

ամէն քարոզիչ պարտի այս խնամքն ու ջանքն ընել, և փոյթ տանիլ Աստուծոյ խօսքը այնպէս կարգալու, որ անոր իմաստն ի լոյս գայ և զգացումներն ազգեցութիւն ընեն :

Իեմը ելլելէն առաջ ամէն քարոզիչ պարտի ընտրել Սուրբ Գրոցէն մաս մը զոր պիտի կարգայ ի լուր ժողովրդեան, և կարգալ զայն նախ առանձինն, ջանալով լիովին հասկնալ այն մասին իմաստը, որպէս զի հրապարակաւ կարդալու ատեն կարող ըլլայ իւրաքանչիւր խօսք և բառ առողանել կամ արտասանել ձայնի այն ելեւէջով, որ յարմարագոյն է խօսքին հոգին հասկնալու ունկնդրաց : Սուրբ գրոց կտոր մը սովորաբար պատշաճ առողանութեամբ կարգալով մանաւանդ քան խօսքով բացատրել ջանալով ի յայտ կուգայ անոր իմաստը և ոգին : Ապա Գարոզիչ մը որ կը բաղձայ իր կատարած հոգեւոր պաշտամունքը օգտուէտ ընել բոլոր առաջակայից՝ պարտի ուշի ուշով միտ դնել Աստուծոյ խօսքը կարգալու եղանակին : Արդարև ատենաբանի հռետորական ճարտարութիւն և հռետր ձեւեր ի դործ ածելու ճգնել հարկ չէ քարոզչի մը : Աստուծոյ խօսքը պարզութեամբ կարգալ կը վայլէ. բայց և այնպէս ընթերցումը կը վայլէ և պարտի ըլլալ քաջ առողանութեան յատուկ եղանակաւ ու ելեւէջով զոր ընթերցումն իմաստը և ոգին կը պահանջեն :

ԽՂՃՄԱՆԻՒՆ ԿՈՒՏԱՆՈՒԹԵԱՆ ԸԼԼԱՆՈՒ ԿԱՐԵՆՈՐԱԹԻՒՆԸ

Ասկից առջի Աւետարեւորին մէջ խօսեցանք խղճմանքին ինչ և որոց արուած ըլլալուն վրայ. հիմա խղճմանքը մեր վարուց կանոն ընելու կամ չընելու հարցման պատասխանելով կ'ըսենք թէ՝ խղճմանքն անտարակոյս մեր կենաց կանոնն ըլլալու է, միայն թէ պէտք է որ խղճմանքն ունենանք : Խղճմանքը բուն

ճշմարտութեան համեմատ հասկնալով բարոյական նիւթերու նկատմամբ մեղի ուղիղ առաջնորդելով ուղիղ եղածը կատարելու համար իշխանութեամբ կը հրամայէ : Սա ալ պարտինք դիտել որ՝ խղճմանքն խղճմանքը չը կըրնար միշտ պահել զմարդ սխալմունքէ և մեղքէ : Ասոր տպացոյցը կրնանք գտնել մեր փորձառութենէն և այլոց վրայ մեր տեսած այլևայլ սխալ գործերէն : Պողոս առաքեալ կը խոստովանի թէ ինքը Բերիստոսի եկեղեցին հալածած ժամանակը խղճմանքով կը գործէր, քանզի կ'ըսէ թէ՝ « Ես ինքնս ալ ինծի պարտք կը սեպէի Յիսուս Նազովրեցիին ահաւանդ դէմ շատ բաներ ընելու » Գործ. Ի. 2. 9. Եւ երբ Բերիստոս կ'իմացունէր իր աշակերտներուն՝ անոնց վրայ գալու հալածանքին վրայով, ըսաւ « Ժամանակ ալ պիտի գայ որ ամէն ուր որ ձեզ սպաննէ, անանկ պիտի սեպէ թէ Աստուծոյ պաշտօն կը մատուցանէ » : Յովհ. Ժ. 2. 2. Եւ առաջուց ի վեր անհիմն կրօնքներու ծառայողներուն շատերը հաւանականաբար խղճմանքով գործած են : Մինչև անդամ կուպաշտներն իրենց զաւկները զոհ ըրած ատենին այնպէս կը կարծեն թէ խեղճ մեռնողներուն յաւիտեական երջանկութիւնը կ'ապահովեն և թէ իրենք ալ անով Աստուծոյ հաճելի ըլլալու պիտի արժանանան : Բայց ոս ալ յիշենք որ այսպիսի անգթութիւններ ընող կուպաշտից խղճմանքն ալ շատ բաներու մէջ զանոնք ուղիղն ընելու շարժելով, շատ յանցանաց համար ալ զանոնք կը յանդիմանեն : Ուրեմն որչափ որ անոնց խղճմանքը միշտ չը պահեր զանոնք սխալմունքէ, և անոնց հաւատացած նախապաշարմունքներուն հետեւելով մեղք գործելու պատճառ ալ կըլլայ, այսու ամենայնիւ Աստուծոյ մեծ

չնորհաց մէկն է որ անոնք խղճմտանք ունին, երբ մարդս իրներսի դին խղճմտանքին խրատն ու յանդիմանութիւնը զգացած ատենն ալ մեղքն այսչափ կը շատնայ, ապա եթէ մարդիկ բարիին ու չարին տարբերութիւնը չը գիտնալով բնաւ չը զգային թէ ուղիղն ընել պարտաւոր են, աւանդ, այն ատեն անոնց վիճակը որչափ առաւել դէշ պիտի ըլլար:

Բայց արդ պէտք է հարցնել թէ՛ այն խղճմտանքը որ մեղի իբրեւ Աստուծոյ ձայնը կը հրամայէ, և դատաստանին օրը մեղի դէմ վկայութիւն պիտի տայ, ինչո՞ւ մարդուս ուղիղ գործողը հաճութիւն կուտայ: Ասոր կը պատասխանենք թէ, խղճմտանքը մարդուս մտքին մէջ բացարձակ և անսխալ առաջնորդ մը չըլլալով, անոր մարդոց տուած խրատը անոնց ստացած գիտութեանը համեմատ է: Արդ՝ եթէ մարդոց լայն պակաս է, կամ եթէ անոնք Աստուծոյ խօսքը սխալ կը հասկընան, այն ատեն անոնց խղճմտանքն ալ սխալ խրատ տալով՝ զանոնք ուղիղ ճամբէն կը խոտորեցնէ: Ամէն որոշումնիս և վճիռնիս մեր ստացած գիտութեանը համեմատ կամ խեղացի կամ անխելք, ուղիղ կամ սխալ կ'ըլլայ: Եւ խղճմտանքին գործն ալ, առաջնոց չգիտցած ճշմարտութիւննիս յայտնել չէ, այլ մեր ձեռքը եղած գիտութեան համեմատ մեղի այսպէս առաջնորդել է: Առաջնոց Սօղոս եղող Պօղոս իրօք կարծեց թէ Յիսուսի անուանը դէմ շատ բաներ ընել պէտք էր իրեն, և ինքը կոյր նախանձաւորութեամբ «Եկեղեցիին շատ փնաս կուտար, տունները կը մանէր, էրիկ ու կընիկ մարդիկները կը քաշէր՝ բանտը դնել կու տար»: Գործ. Բ. 3:

Սօղոս իւր այս վարմունքովը ինչո՞ւ ճշմարտութեան հաճութեամբ ըլլալուն ալ մեղք գործեց, և իր մեղքը տգիտութենէն յառաջ եկած ըլլալով, անոր համար աւելի մեծ էր որ ինքը ստիպեալ չէր տգիտութեան մէջ մնալ: Բաւական վկայութիւն ունէր թէ նաղովրեցի Յիսուս խաբեբայ մը չէ, այլ Աստուծոյ իսրայէլին խոստացած Մեսիան է. բայց Սօղոս չուզեց որ այս վկայութիւնը

քննէ և ընդունի զանիկայ: Աւանդ. որչափ թշուառ վիճակ ունին անոնք որ տգիտութեան մէջ յամառելով մեղք կը գործեն: Ասոնք եթէ իրենց խղճմտանքին չը հնազանդին՝ մեղք կը գործեն, ինչու որ մարդիկ պարտաւոր են ընել ինչ որ իրենք ուղիղ կը համարին. և եթէ իրենց խղճմտանքին հնազանդին՝ դարձեալ մեղք կը գործեն, որովհետեւ ըրած բաներնին ինքնին չար է:

Արդ՝ թէպէտ և մենք մեր խղճմտանքէն լաւագոյն առաջնորդ մը չունինք, բայց տակաւին պէտք է չմոռնալ թէ՛ կրնայ ըլլալ որ երբ մենք կը կարծենք թէ մեր ըրածն ուղիղ է, սխալման և մեղաց մէջ գտնուած ըլլանք, Կրնայ ըլլալ որ երբ մենք կը կարծենք թէ Աստուծոյ ծառայութիւն կ'ընենք, սատանային ծառայած ըլլանք: Եթէ կ'ուզենք որ իրօք ուղիղն ընենք, մեր խղճմտանքը մեղի հաւանութիւն տուած ըլլալէն զատ, մեր գաղափարն ու կարծիքն ալ ուղիղ ըլլալու են: Եւ եթէ ուղիղ և կատարեալ տեղեկութիւն տուող Սուրբ Գիրքը ձեռքերնիս ունենալով, կամ ատելութեան, կամ հպարտութեան, կամ զանցառութեան պատճառաւ սխալ և անիրաւ գաղափարաց և կարծեաց տէր ըլլանք, այն ատեն թէ մեր խղճմտանքին սքալմանցը և թէ այս սխալմունքէն յառաջ եկած ամէն մեղքերու համար քահանայ պատասխան պիտի տանք:

Բայց եթէ Աստուծոյ խօսքը ուշագրութեամբ քննելով անոր յայտնած ճշմարտութեան համեմատ մեր գաղափարն ու կարծիքը չտիկենք, այն ատեն լուսաւորման խղճմտանքի առաջնորդութեանը ներքեւ ըլլալով, ուղիղ ճամբէն խոտորելու վտանգի մէջ չենք ըլլար: Ուրեմն՝ մարդոց ամենէն մեծ և բարձր և առաջին պարտաւորութիւնն է լայն տեսլիկ և ճշմարտութեան վրայ ուղիղ գիտութիւն ստանալ, և Աստուծոյ ամենին չխոստանար առաջնորդել անոնց որ աս պարտաւորութիւնը զանց կ'ընեն: Եթէ մեր պարտաւորութեանցը վրայ ուղիղ գաղափար ստանանիս հնար ըլլալով՝ մենք դեռ տգիտութեան մէջ մնալու ըլլանք,

հարկաւ հոգինիս կորսնցնող մեղաց մէջ պիտի իյնանք, և դատաստանին օրը մեր խղճմտանքն իսկ մեղի դէմ արագ վկայ պիտի ըլլայ:

(Պէտէ շարունակել)

ԳԱՂԻԱՅԻ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆԻ ՄԸ ԴԱՐՁՐ

Մինչ կասեարեան հռչակաւոր կոմսին հայրը որ նոյնպէս կոմս էր՝ Գաղիոյ Լիոն քաղքին քաղաքապետ էր, գանգատ մատուցուեցաւ անոր Ատոլֆ Մոնոտ անուն Բողոքական պաշտօնէին քարոզութեանը դէմ: «Այս Բարոյիչը», կ'ըսէին գանգատողները, «կը պնդէ թէ փրկութեան հասնիլ Տէր Յիսուս Քրիստոսի հաւատալով միայն հնարաւոր է: Լիոնի Ժողովուրդը սորված է որ մարդիկ կը փրկուին բարեգործութիւններով, ապաշխարութեամբ, եկեղեցւոյ խորհուրդներով, քահանային անոնց համար ըրած աղօթքովը և պատարագներովը. ուստի անոնք պարզապէս Քրիստոսի հաւատալով փրկուելու վարդապետութիւնը մեծ մոլորութիւն կը համարին, այն քարոզութիւնն ալ մեծ յանցանք է: Այս գանգատանաց ստուգութիւնը քննելու համար քաղաքապետը Մոնոտէն պահանջեց անոր տուած երկու քարոզները, և Մոնոտ կատարեց Քաղաքապետին հրամանը: Քաղաքապետը ձանձրալի աշխատութիւն մը համարեցաւ այն երկայն քարոզները կարդալ, ուստի այս ձանձրութիւնը դնէ թիւ մը մեղմացնելու համար, անոր կիներ յանձն առաւ զանոնք տունը կարդալ բարձր ձայնիւ անոր առջև: Տիկինը քարոզներէն մաս մը կարդալէն ետքը, սկսան, ինք և այրը, ախորժել անոնց մէջ քարոզուած նոր վարդապետութենէն: Երբ քարոզներէն մէկուն ընթերցումը լինցաւ, մեծ հաճութեամբ միւս քարոզն առնելով կարդացին ծայրէ ի ծայր: Արդիւնքը սա եղաւ որ այր և կին համոզուեցան թէ Քրիստոսի հաւատալով փրկուելու վարդապետութիւնը, թէպէտ նոր, բայց համաձայն էր Սուրբ Գրոց սորվեցուցածին, և միմիայն ճշմարիտ վարդապետութիւն փրկութեան: Ուստի և ուրախութեամբ ընդունեցան զայն

իրեն ճշմարտութիւն, և այն ժամանակէն ճանչուեցան իբրեւ անկեղծ աւետարանական Գրիստոնեայք :

Թանկագին մարգարիտը զոր գտան մնաց անոնց ընտանեաց մէջ : Անոնց որդին Կոմս Ագենոր Կասբարեան ընդունեց նոյն աւետարանական վարդապետութիւնը, և Գաղիոյ Բողոքական եկեղեցւոյն երեւելի մէկ անդամը եղաւ :

ԳՈՐԾԱԽՈՐԱՅ ՕՐԱԿԱՆԸ

Անգղիական լրագրի մը խօսքին նախելով, գործաւորաց օրական թոշակն Աստրիոյ մէջ 20 դահեկան է, Գաղիոյ մէջ 22, Բուսիոյ, Բրուսիոյ և Հոլանտայի մէջ 15, Պէլճիգայի, Տանիմարքայի, Հելուեթիոյ, Սուետի և Նորուեկիոյ մէջ 12, Իտալիոյ և Փորթոկալի մէջ 8, Սիկիլիոյ մէջ 6 : Օրականի այս տարբերութիւնը յառաջ կու գայ ասոնց ձեռագործին մէջ եղած բուն տարբերութենէն : Ըսել կ'ուզենք թէ՛ Իտալիոյ, Սպանիոյ և Փորթոկալի գործաւորները ստորին են քան Գաղիոյ, Բրուսիոյ և Հոլանտայի գործաւորները : Դարձեալ այն երկիրներուն մէջ ուտելիքը և ուրիշ հարկաւոր պիտոյք առատ և աժան ըլլալով, գործաւորաց օրականն ալ անոր համեմատ նուազ կ'ըլլայ :

ՄՍՀԱԳՈՅԺ

(Տաճկերէնէ խարճանաձէ) :

Մարաշու տառաշին եկեղեցւոյն լուսաւոր լապտերին մարիլը, Աստուծոյ տաճարին զօրաւոր մէկ սեան ինչալը, աւսող մեր Միութեան հաստատուն եւ աննման նեցուկներէն մէկուն կոտորիլը, ըսել կ'ուզեմ՝ աւելի քան հազար հոգիէ բաղկացեալ ժողովուրդի մը եւ վշտահար դերդաստանի մը աղիւղորմ ողբերուն չարդահատող անգութ մահուընէ յալիչտակաւ զատ Պատ. Մուրատ կիւլէսկեանի անուընը ինչպէս յիշեմ. այս թունալից բաժտին ինչպէս ըմպենք, մեր բարեկամներուն ալ ինչպէս ըմպել տանք : Բայց բարութեան եւ գթութեան Ուկիլանտոն եղող երկնաւոր Հօր՝ ամէն մէկ կաթիլը համբելով, թոյնին չափն ալ հաշուելով լեցուցած բաժակը կրնանք չըմպել : Եթէ Աստուծոյ դին իր երանելի կենայր մէջ այսպիսի բաժակ մը ըմպելու հաճեցաւ, մենք ո՞վ ենք որ զայն պատրաստողին դէմ կենալու յանդգնինք :

Խըմելու ջուրս թէեւ ըլլայ Մաւայի ջրոյն նման լեղի, Ուրախութեամբ պիտի խմեմ Ձի խմբընողն Ան է ինձի :

Այս, քանի որ Տէրն է խոյնողը՝ յօժարութեամբ կը խմենք, քանզի անոր ձեռքէն չար բան յառաջ չիգար : ԶՊատ. Մուրատ ութեւտանամեայ հասակին քարոզ մը մտիկ ըրած ատենը իսկոյն դարձի բերող, անոր սիրտը գրիստոս քարոզելու փափաքով լեցունող, անոր շատ անգամ « Երանի թէ երկու լեզու ունենալով աւելի սոցա քարոզի Տէրս » ըսել տուող, քանի մը տարի Ատանա, Քիլիս, Քէսաս, Օրշնութեան լեւը (Պէլէքէթ տաղը), Պիրէճիք մերթ իբրեւ վարժապետ եւ մերթ իբրեւ քարոզիչ աշխատելով եւ վերջապէս 1867 ին Մարաշու առաջին եկեղեցւոյն Հովիւ ըլլալով իր այն փափաքը հաճեցունել շնորհող, եւ հիմա զանի ի յաւիտենական հանգիստ հրաւիրող երկնաւոր Հօր կարգադրութեանը կրնանք ընդգիտութիւն ընել, երբ կը մտածենք անոր երեսուն եւ չորս տարեկան երիտասարդական հասակը, չորս մանր զաւակներով այրի մնացած սիրելի ամուսինը, անհովիւ մնացած եկեղեցին, անոր մեծ ջանքովը եւ աշխատութեամբը շինուելու սկսած ժողովարանին թերի մնալը, անգամ մը գտնէ այս նոր բեմէն քարոզելու չհասնելը, երբ, կ'ըսեմ բոլոր այս բաները կը մտածենք, ապաւնութեան անդունդներու մէջ կ'ընկնինք : Սակայն երբ այս դէպքերուն լուսաւոր կողմը նկատելով մեզի եկող երկնային ձայնը մտիկ կ'ընենք, մեր սիրտերը խնդութեամբ կը լեցունին : Թող քրիստոնէիութեան ճշմարտութեանը վրայ երկբայող անհաւատները գալով տեսնեն այն կրօնքին ճշմարտութիւնը, գեղեցկութիւնը եւ հողիներուն համար յաւիտենական գանձ մը ըլլալը : Պատ. Մուրատին վիճակը եւ պարագաները բաւական էին տնոր անէճք կարգալ տալու անգութ օրհասին դէմ, եւ անոր սիրտը դանգաւորելով լեցունելու, բայց ասոնց նման բաւ մը անգամ անոր բերնէն չլսուելուն պատճառը ո՞չ ապաքէն անոր դաւանած քրիստոնէական հաւատքն էր :

Յուլիոյ վերջը թանջ կոչուած արիւնախառն որովայնալուծութեան ախտին հանդիպելով, մինչեւ Օգոստոս 12 մնաձ օրը, այսինքն անոր տատուրեք օրուան հիւանդութեանը միջոցին, Բարձրեալն Աստուծոյ ոչ ապաքէն մեզի քրիստոնէութեան նկատմամբ շատ բաներ խօսեցաւ : Հիւանդութեան ատենը երբ անգամ մը տեսնելու դացի, ինձի ըսաւ. «Մէ, բարեկամ, ես պիտի երթամ, եւ ահա քեզի իբր վերջին խօսք կ'ըսեմ որ քրիստոս քարոզած ըլլալու համար ուրախ եմ, միայն

կը ցաւիմ որ քիչ ժամանակ քարոզեցի » : Երբ հարցուեցաւ թէ «Ուր կ'երթաս», ըսաւ՝ «Երկրութեան, բերկրութեան» : Ուրիշ անգամ բարեկամ մը հարցուց անոր թէ «Կնոջդ եւ տղոցդ համար ի՞նչ պիտի ըսես» : Եւ ան պատասխան տուաւ թէ «Ես զանոնք Իսրայէլի Հօրին յանձնած եմ» : Յետոյ հարցուելով թէ «Եկեղեցւոյդ համար ի՞նչ պիտի ըսես», պատասխանեց՝ «Թող քրիստոս ըլլայ անոնց հովիւը» : Դարձեալ հարցուեցաւ թէ Այնթապի բարեկամներուն ապսպրելու բան մը ունէ՞ր. ասոր ալ սա պատասխանը տուաւ. «Անոնց կտակ կ'ընեմ որ Սուրբ Գրքը կարդան» : Անոր բերնէն յաճախ կը լսուէին սա խօսքերը. «Ողորմութիւն, ողորմութիւն, ողորմութիւն. Ի՞նչ գեղեցիկ են յարկերդ, ով Իսրայէլ : Ձեզի ինչպէս մարդիկ ըլլալ կը վայելէ, սուրբ վարմունքով ու բարեպաշտութեամբ» : Քանի մը տարի առաջ անձնասէր, աշխարհասէր եւ զօրասէր եղող մը այսպիսի երկնային զգացումներով եւ առ Աստուծոյ ապաւինութեամբ լեցունելով՝ կենդանութեան ատենը զանի հարկաւոր մարդոց, մահուան ատենն ալ աւելի շատերուն օգտակար ընողն ի՞նչ էր. ոչ ապաքէն անհաւատից արհամարհելու դաժն բայց չկըրցած քրիստոնէական կրօնքն էր :

Օգոստոսի 12 երրորդ օրը մեծ օր էր, եւ կը յուսամ թէ Բարձրեալն Աստուծոյ այս հանգուցեցն յաղարկաւորութեանը եկող 700 անձանց խմբուց երկինքէն թէ այս անձը այսպիսի երջանիկ մահուան մը արժանի ընողը քրիստոնէական հաւատքն էր : Երանի թէ Տէրը հանգուցեցն ծանօթեցուն եւ անոր մահուան պատմութեանը վրայ խորհրդածողներուն սրտին խօսէր աղու ձայնիւ մեր հաւատքին պատուականութեանը, գրիստոս քարոզելու գործին գերազանցութեանը եւ ի վեր քան զամենայն մահուան ժամուն համար պատրաստութիւն տեսնելու կարեւորութեան վրայ :

Վ. Ա. ԿՈՍՏԱՆԴՆԱՆ

Մարտ, 20 Օգոստ. 1872

ԿՈՒՏԻՆԱ

Կուտինայէն նամակ մը ընդունեցանք որուն մէջ մանրամասնաբար կը պատմուի թէ քաղքին Հայ մողովրդեան երկու կուսակցութեանց մէջ երկայն եւ շարունակ կռիւ մը ծագած է, եւ թէ կռիւը ցածուցանելու համար եղած ջանքերն անօգուտ եղած են : Ամբողջ նամակը Աւետարանի մէջ դնելու տեղ չունինք, բայց սիրով կը հրատարակենք նամակը գրողին փափաքը որ Աւետարանի բոլոր ընթերցողներէն կը խնդրէ աղօթք ընել, որպէս զի Աստուծոյ հաճի զրկել սիրով եւ հաշտութեան հոգի մը քրիստոսի եւ Աւետարանին բոլորովին հակառակ ընթացքի մը մէջ գտնուող կուտինացւոց, այնպէս որ վերջ տրուի այս գայթակղական գժտութեան :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օգոս. 30 րոս Յուլիան, եւ Սեպտ. 11
րոս Լաւ. 1872.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Հանքերու և անտառներու վերաբերեալ պաշտօնը որ մինչև ցարդ ըստ մասին ելեմտից պաշտօնարանին և ըստ մասին Հասարակաց գործոց պաշտօնարանին կը վերաբերէ՝ հիմա զատ պաշտօնարանի մը յանձնուեցաւ որոյ պաշտօնեան է Մէհմէտ Ռիւշտի փաշա: Յատուկ խնամք պիտի տարուի Տէրութեան եկամտից այս աղբիւրը զարգացնելու:

— Լէվանթ Հէրալտի խօսքին նայելով Բարձրագոյն դրան կողմէն որոշուած է 1000 դահեկանէ պակաս առնողներուն ամսականը հարիւրին 30 աւելցնել, 1000էն մինչև 5000 առնողներունը՝ հարիւրին 20 միայն աւելցնել. իսկ 5000էն աւելի եղող ամսականներէն նոյն համեմատութեամբ պիտի զեղջուի:

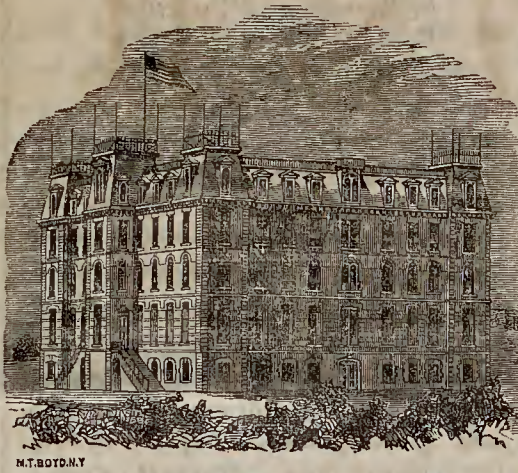
— Կը կարծուի թէ Կոստանդնուպոլսէ մինչև Ադրիանուպոլիս շինուելու երկաթուղոյն երրորդ մասը մինչև Հոկտեմբերի վերջը լինալով գործածութեան համար պատրաստ պիտի ըլլայ: Կ'ըսուի նաեւ թէ Իսկիւստարի և Նիկոմիդիոյ մէջտեղ շինուած երկաթուղին լինալով մօտ է, և Մալթիէի մինչև Նիկոմիդիա եղող մասը պիտի սկսի բանիլ ներկայ ամառու մէջ:

— Երուսաղէմի բնակչաց թիւը կը կարծուի ըլլալ 18 հազար, որոնց 5 հազարը Մահմէտական է, 8 էն մինչև 9 հազարը Հրեայ և 4 էն մինչև 5 հազարը Քրիստոնեայ: Տարին 6 էն մինչև 8 հազար ուխտաւոր կու գոյ իշխալ քաղաքը: Երուսաղէմի ու Եփայի մէջտեղ կառուղի մը շինուիլ սկսուած է քանի մը տարիէ ի վեր, բայց անկատար թողուած է, արդէն շինուած մասին ալ աւրուած տեղերը նորոգելու փոյթ չի տարուիր:

ԲՈՊԵՐԵՍՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ի ԲՈՒՄԷԼԻ ՀԻՍԱՐ

Մինչև հիմա շատ անգամ առիթ ունեցանք խօսիլ Պոսֆորի (Պօլաղ իշխի) մէջ Ամերիկացոց նորաշէն Բոպէրթեան վարժարանին, որի Բումէլի Հիսար, անոր մէջ սորվուած ուսմանց նիւթերուն, ինչպէս նաեւ վարժարանին աշակերտացն ատեն ատեն տուած դուհայուցիչ հարցաքննութեանց վրայ:

ROBERT COLLEGE OF CONSTANTINOPLE

Վերի պատկերը կը ցուցնէ վարժարանին շէնքը, որուն տեղը Պոսֆորի ներքին վրայ նայող բլուրներէն մէկուն վրայ ըլլալով առողջութեան մասին և գեղեցիկ դրիցը կողմանէ շատ երևելի է: Վարժարանը կը սկսի իր տասներորդ տարին ներկայ ամսոյս Սեպտեմբերի 4/16 ին: Այլևայլ կարգի դասատուաց թիւը պիտի աւելցուի, նոր շէնքեր պիտի կառուցուին, իւրաքանչիւր դասի կարգադրութիւնն աւելի զարգացեալ յատուկագործի մը համեմատ պիտի կառարեւագործուի, և ընդարձակ ու հիմնական դաստիարակութիւն մը ստանալու յարմար նոր միջոցներ ձեռք պիտի առնուին. վերջապէս վարժարանն իր արդէն վայելած մեծ համարման իւրօք արժանի կացուցանելու համար բնաւ ծախքի պիտի չլինայուի:

Աշակերտաց վճարելու տարեկան վարձքն է 44 լիւրա Օսմանեան:

ԵՒՐՈՊԱ

Ռուսիոյ և Աւստրիոյ Կայսեր Գերմանիոյ Կայսեր այցելութիւն մը ընելու համար հիմա Պէրլին կը գտնուին. Գերմանիոյ, Ռուսիոյ և Աւստրիոյ առաջին Պաշտօնեաները, Գերմանիոյ իշխաններէն և ուրիշ բարձր աստիճանի մարդոց շատերը նոյնպէս ներկայ են հոն. Պատուոյ և իշխանութեան տէր այսչափ անձանց մէկտեղ գալուն նըպատակը դեռ որոշ կերպով չի գիտցուիր: Իսկզբան այնպէս կարծուեցաւ թէ այս դուամարման նպատակը Գաղիոյ Հասարակապետութեան դէմ էր, բայց այս կասկածն ի պաշտօնէ ջրուելով ապահովութիւն տրուեցաւ թէ այն ժողովին մէջ ըլլալու խորհրդակցութիւնը պիտի ըլլայ ի նպատակ խաղաղութեան հաստատութեանը, և բոլոր Եւրոպիոյ մէջ համաձայնութիւն

յառաջ բերելու համար:

— Տօրթօր Լիվինկսթըն փնտռելու համար Ափրիկէի ներսերն ըրած ճամբորդութենէն դարձող Մըսթըր Սթէնլի մօտեցաւ Անգղիոյ մէջ խօսած մէկ ուղերձին մէջ ըսաւ թէ այն ճամբորդութիւնն ընելէն առաջ Սպանիա կը կենար իբրեւ թղթակից Նիւ Եօրք Հէրալտ լրագրին: Հոն եղած ատենը Մը. Պէննէթէն, որ յիշեալ լրագրին խմբագրապետն է, հեռագիր մը առաւ, որով Մը. Սթէնլիէն կը խնդրուէր Բարիդ երթալ ուր պիտի դուռնուէր նաեւ Մը. Պէննէթէն, Կէս գիշերուն Բարիդ հասնելով Մը. Պէննէթէն պառկած դտաւ, և արթնցնելով ի մացաւ որ իր Բարիդ կանչուելուն նըպատակն էր առաջարկել անոր երթալ փնտռել թէ Տօրթօր Լիվինկսթըն ողջ էր թէ մեռած, և թէ Ափրիկէի որ կողմը կը գտնուէր: Մը. Սթէնլի նոյն գիշերն ընդունեց առաջարկութիւնը և իսկոյն ճամբայ ելաւ, Ծախուց նկատմամբ Մը. Պէննէթէն ըսաւ անոր. «Հազար ոսկի ծախք ըրէ, երկու հազար ոսկի ծախք ըրէ, տասը հազար ոսկի ծախք ըրէ, միայն գտիր Տօրթօր Լիվինկսթըն»: Մը. Սթէնլի ճամբորդութեան համար մինչև հիմա ութ հազար անգղիական ոսկի ծախք եղած է. և Մը. Պէննէթէն վճարեց այս դուամարը: Այսպիսի ծանր ծախուց գիմանալու համար, ինչ մեծ եկամուտ հարկ է որ ունենայ լրագիր մը: Մը. Սթէնլի հիմա Նիւ Եօրք Հէրալտի մէջ կը հրատարակէ իր ճամբորդութեան պատմութիւնը, և նոյն նիւթին վրայ գիրք մ'ալ պիտի հրատարակէ: Յիշեալ յօդուածներուն պատճառաւ ծախուած լրագիրներէն և գիրքերէն կը կարծուի թէ ճամբորդութեան համար եղած ծախքը վճարուելէն ետքը մեծ դուամար մ'ալ շահ պիտի ըլլայ:

ՇՈՒԿԱՅԻ ԳԻՆԵՐ

	Զուրուշ
Ամերիկայի Բէթթօլի իւղ. սնտուկը	82—83
Անագ կենդինարը	4400—4420
Պղպեղ սեւ	օխ. 40—40½
Երկաթ Անգղ. գաւազան, կենդինարը	400—403
» » Թիթեղ	420—430
Թիթեղ	զոյգ սնտուկը 350—375
Յորն կարծր Բումէլի	բոլոր 27—39
» » Անատոլու	» 25—27
» կակուղ Բումէլի	» 25—28
Խաճկէ	400 օխ. 4470—4270

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻՍՈՒՆԱՐԱՅ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԵՆ
Խմբագիր Ե. ՊԼԻՍ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Ձագմագճըլար փողոց, Յակոբեան խան Թիւ 12